

Izbaža vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. — Posamezna številka Din 1.—, mesečna naročnina Din 20.—, za tujino Din 30.—. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva ulica št. 23. Telefon uredništva 30-70, 30-69 in 30-71.

Jugoslovan

Rokopisi se ne vračajo. — Oglas po tarifi in dogovoru. — Uprava v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68. Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, telefon 29-60. Podružnica v Celju, Samostanska ulica št. 4.

Št. 25 a

Ljubljana, četrtek dne 3. julija 1930

Leto I.

Angleško posredovanje med Francijo in Italijo

Po likvidaciji svetovne vojne za likvidacijo nevarnosti novih konfliktov - Francija in Italija za direktna pogajanja „Temps“ o taktiki italijanskega tiska

London, 2. junija. Vsi listi pozdravljajo te dni izvršeno izpraznitev Porenja, v kateri vidijo končno likvidacijo svetovne vojne. Povratek v normalne mirnočasne razmere pa ni prinesel onega čustva olajšanja, kot bi bilo sicer naravno, kajli mednarodni položaj vzbuja slej ko prej globoko vznemirjenje v vseh lukajšnjih političnih krogih. Napetost med Francijo in Italijo, ki se bliža k svojemu vrhuncu, se presoja zelo resno ter se naglašuje nujna potreba, da se likvidirajo tudi nevarnosti, ki zahrbtno prežijo na evropski mir radi spora med obema sredozemskima silama.

Zanimanje, s katerim zasleduje angleška javnost odnose med Francijo in Italijo, se zrcali posebno jasno v inicijativah, ki jo je sprožil Wickham Steed v „Timesu“, kjer predlaga, naj vzame posredovanje med obema državama v roke Društvo narodov. Društvo narodov ima za to pravico, ki ji jo daje njen statut, kateri predvideva njegovo posredovanje ne samo v slučajih izbruha vojne, temveč tudi v slučajih preleče vojne nevarnosti.

Javno mnenje je prepričano, da se po likvidaciji svetovne vojne z izpraznitvijo Porenja mora likvidirati tudi nevarnost novih konfliktov, pri čemer prihaja v poštev v prvi vrsti ostri spor med Francijo in Italijo. Stališče javnega mnenja je, kot vse kaže, tudi stališče angleške vlade. Izgleda, da je Mac Donaldova vlada že podvzela vse potrebne in primerne korake v Parizu, da se vprašanje o pomorskih odnosih med Francijo in Italijo spravi z mrtve točke. V tem pravcu sla se britanska poslanka v Rimu in Parizu informirala pri italijanski in francoski vladi. Italijanski tisk je ostal še nadalje zelo rezerviran, ne odneha pa pripisovati Franciji

krivde, da se pogajanja še niso nadaljevala. Pri tem se opira na izjavo ministra Grandija, kateri trdi, da Francija ne daje odgovor na njegove konkretne predloge za obnovev pogajanj in za pomorsko premirje, po katerem bi obe državi ustalili gradnje novih vojnih ladij, dokler ne bo med Parizom in Rimom dosežen pomorski sporazum. Razen tega naglašajo italijanski listi, da Briand ni dal odgovora niti na Grandijev predlog v pogledu nadaljevanja pogajanj za ureditev še nerešenih vprašanj, ki zadevajo Italijo, in to so vprašanja Tunisa, odpoklicanja vojske s tripoliške meje in drugo.

Najkočljivejšje je pač vprašanje ustavitve gradnje ladij po že določenih programih. Nezaupanje, ki vlada med obema vladama in ki je po znanih Mussolinijevih govorih v Parizu upravičeno zelo naraslo, izključuje kakorekoč vsako možnost takih »pomorskih počitnic«. Vsako nadaljevanje gradenj pa se mora spremeniti v besno tekmovalstvo v oboroževanju.

V tem pa tiči razlog, ki sili Anglijo, da napne vse sile v smeri uspešnega posredovanja med Parizom in Rimom.

Francozi in Italijani proti posredovanju Društva narodov.

Pariz, 2. julija. n. Angleški poslanik lord Tyrell je bil včeraj pri zunanjem ministru Briandu. Politični krogi trdijo, da sta govorila o francosko-italijanski napetosti zaradi pomorskih zadev.

Predlog znanega angleškega novnarja Wickhama Steeda, naj bi Društvo narodov prevzelo vlogo posredovalca med Parizom in Rimom, je ves francoski tisk z ogorčenjem odklonil. Saint Bryce pobija v »Journalu« ta predlog, češ, da ni

treba, da bi se v to zadevo vmešaval ves mehanizem Društva narodov, ker francosko-italijanski spor ne predstavlja vojne opasnosti, nego samo spor, ki temelji na razliki v mentalitetah obeh narodov. Italijansko-francoski nesporazum je v tem, da se Francija boji laških ekspanzivistčnih teženj, ker meni da bi italijanska ekspanzija šla v škodo Franciji. Po tem smatra Saint Bryce, da morata rešiti ta nesporazum samo francoski in italijanski narod brez posredovalcev, ker bi posredovanje lahko postalo še nevarno.

Fašistovski tisk prinaša članek Saint Bryce-a in sprejema njegove razloge, izraža pa pri tem svojo rezerviranost napram rešitvi francosko-italijanskega spora. Listi trdijo, da je Francija kriva, da ne pride v najbližjem času do pogajanj.

Izgledi direktnih pogajanj med Parizom in Rimom

Rim, 2. julija. n. Listi prinašajo dalje razne komentarje o sestanku francoskega zunanjega ministra Brianda z italijanskim poslanikom v Parizu grofom Manzoniem. »Tribuna« demantira vest, da se je na tem sestanku govorilo o Tunisu in o odpoklicanju francoskih čet s tripoliške meje. List meni, da je Briand o vsem tem dal podrobno poročilo odboru za zunanje zadeve v francoskem senatu. Ker pa je bila ta seja tajna, se ni dalo doznati, kaj je minister Briand povedal na njej. Ni seveda izključeno, da je Briand kot velik govornik dolgo govoril, pa ničesar stvarnega povedal.

»Giornale d'Italia« pravi, da Francija ne želi pogajanj z Italijo, ker hoče Briand čakati tako dolgo, da vidi kako se bo

položaj razvil. Ministra Briand in Grandi bosta imela še mnogo prilik, da se sestane in pogovorita. Ti razgovori bodo prisrčni, ne bodo pa dovedli do nikakega zaključka, kakor je bilo to doslej še vedno. Polemizem se ni mogoče ničesar nadejati in bo verjetno vse še mnogo časa ostalo pri starem.

»Piccolo« trdi, da je angleška vlada podvzela korake, da se italijansko-francoski spor reši, ker hoče Velika Britanija izbegniti opasnosti tekmee med obema državama v gradnji vojnih brodovij, katera bi tudi njo prisilila, da poveča število svojih vojnih ladij ter s tem nehoče povzroči, da se razveljavi pakt, ki je bil sklenjen med njo, Ameriko in Japonsko. Ni dvoma, da bo Velika Britanija zahtevala, da se spor med Parizom in Rimom reši tudi radi tega, ker hoče ona varovati princip svoje pomorske premoči, po katerem ne sme biti britansko vojno brodogradništvo od skupnega italijanskega in francoskega.

I. vseh teh komentarjev italijanskega tiska se ne da razbrati rezultatov britanske intervencije v Rimu in Parizu. Nekateri listi upoštevaajo možnost, da bo Tardieu-jeva vlada morala podati ostavko in da bo novo francosko vlado sestavil Poincaré. Temu pa ne pripisujejo velike važnosti.

Pariz, 2. junija. »Le Temps« ugotavlja v svojem poročilu iz Rima, da ni objavil noben italijanski list v celoti njegovega članka, v katerem je pariški list odgovoril na znani članek Arnalda Mussolinija v »Popolo d'Italia« o vojaških izdalkih Francije. Majhni odlomki, ki se objavljajo, naravnost zginjajo v morju komentarjev pariških dopisnikov, tako da je javnost že vnaprej enostransko poučena.

Ljubeče zanimanje Nj. Vel. kralja za našo vas

Hrvatski seljački prvak pri Nj. Vel. in pri predsedniku vlade

Zagreb, 2. julija. k. »Seljački Glas« prinaša vest, da se je Karel Kovačević ob priliki poslednjih sokolskih manifestacij mudil v Beogradu. Takrat je imel priliko, da ga je Nj. Vel. kralj sprejel v avdijenco in sicer 30. junija v kraljevem dvorcu na Dedinju. Avdijenca je trajala od 5:30 do 6:15. Prva beseda, ki jo je izrekel Nj. Vel. kralj, je bila: »Kako je v vaših krajih z letošnjo žetvijo? Ali bo narod imel dovolj hrane za to leto?« Posebno se je kralj zanimal za naše pasivne kraje in kako bi se tem krajem vsaj začasno pomaglo. Sploh se je kralj kot vedno živo zanimal za gospodarski in prosvetni razvoj naše vasi in je z veliko pozornostjo sledil poročilu Karla Kovačevića.

Po avdijenci je Karel Kovačević izjavil,

Prisrčno slovo čsl. vojne delegacije

Pomembni brzojavki med dr. Viškovskim in gen. Živkovićem

Beograd, 2. julija. AA. Predsednik ministrskega sveta general Peter Živković je sprejel od šefa češkoslovaške vojne delegacije, ministra za narodno obrambo dr. Viškovega sledečo brzojavko:

Njegovi ekscelenci predsedniku vlade kraljevine Jugoslavije generalu Petru Živkoviću, Beograd.

Maribor. Ravno zapuščamo vašo lepo domovino po bivanju na Beogradu, polni bratske ljubezni divnega jugoslovanskega naroda se težko ločimo od vaše domovine. V svojih srcih nosimo nepozabne spomine na sprejem in gostoljubnost, ki smo ga bili v vaši državi deležni. Najlepše prosim vašo ekscelenco, da izvoli Nj. Vel. jugoslovanskemu kralju Aleksandru I. in kraljevski vladi biti tolmač naše globoke hvaležnosti in udanosti. Istotako prosim, da sprejmete izraze našega brezmejnega občudovanja velikega uspeha Sokola kraljevine Jugoslavije na zletu, ki služi v čast ne samo sokolstvu, temveč tudi celi vaši

domovini. Šef češkoslovaške vojne delegacije, min. za nar. obrambo dr. Viškovski.

Na ta brzojav je odgovoril predsednik ministrskega sveta g. general Peter Živković s sledečim brzojavom:

Nj. ekscelenci Viškovskemu, ministru narodne obrambe Češkoslovaške, Praga. Beograd. Zahvaljujem se za ljubeznive besede, ki ste mi jih poslali o priliki, ko ste zapuščali naše ozemlje. Poset bratske češkoslovaške vojske in ogromno število češkoslovaških Sokolov so zapustili nepozabne spomine v srcih vsega jugoslovanskega naroda in bili najprisrčnejša manifestacija globokega in iskrenega občutka prijateljstva, udanosti, bratstva in ljubezni naših nerazdružljivo zvezanih držav. V svojem imenu kakor v imenu vse kraljevske vlade vam pošiljam, gospod minister, in preko vas celi vladi in narodu Češkoslovaške našo globoko hvaležnost za izraženo bratstva in ljubezni, ki ste jo pokazali na vsesokolskem zletu.

Balkanska konfederacija in Grška

Izjave ministra Mihalakopulos - „Ni še videti skupnih gospodarskih, političnih in vojaških ciljev“

Pariz, 2. julija. AA. Grški minister za zunanje zadeve Mihalakopulos, ki je na potu v Pariz, je raztolmačil poročevalcu »Journal des Débats« glavne razloge za miroljubno sodelovanje med balkanskimi narodi. Mihalakopulos je dejal, da sloni politično pravo balkanskih držav na potrebi iskrenega sodelovanja med njimi. — Grški minister za zunanje zadeve je pristavil, da je uverjen o tem, da bodo vsi grški politiki podpisali predlog o konfederaciji balkanskih držav, ako bi le bila ustvarljiva. Toda, je nadaljeval Mihalakopulos, potrebno je pogledati politični stvarnosti v oči, ki kaže razne zapreke za

to idejo. Po vojni med balkanskimi državami še ni videti skupnih gospodarskih, političnih in vojaških ciljev. Najprvo je treba omogočiti sporazum med posameznimi državami s prijateljskimi pakti, kajti sporazumi v dveh so zaenkrat najboljši.

Na podlagi tega bi moglo kasneje priti k skupnemu sporazumu o izenačenju pošt-nih, železniških in carinskih tarif. O težkih vprašanjih pa meni Mihalakopulos, da bi bilo treba imenovati širok odbor, v katerem bi bila sorazmerno zastopana vsaka balkanska država po številu prebivalstva. Jugoslavija n. pr. bi morala imeti 22 zastopnikov, Grčija pa 10.

Demanti zlobnih vesti o naši državi

Beograd, 2. julija. AA. Agencija Avala je pooblašena izjaviti to-le:

Vesti berlinskega in dunajskega tiska o dozdavnih prizadevanjih angleških tvrdk zaradi poslov, sklenjenih z jugoslovansko vlado, kakor tudi o nezadovoljnosti v Londonu nad Jugoslavijo, so brez vsake podlage, netočne in v vsem tendencijske in zlonamerne. Jugoslovanska vlada ceni pomen državnega kredita, zlasti v inozemstvu, ter je svoje obveze izpolnjevala, jih izpolnjuje in jih bo izpolnjevala vedno v največjem redu in točno v dogovorjenih rokih. V ostalem ji splošni finančni položaj države to popolnoma dopušča in omogoča, ker je ta položaj v vsakem pogledu povoljen in zadovoljiv. O tem se lahko brez težko uveri vsakdo, kdor z dobro voljo spremlja razvoj jugoslovanskih državnih financ in gospodarsko življenje sploh.

Priloge za nov proračun

Beograd, 2. julija. k. Finančni minister je odredil vsem ministrstvom da pričnejo s pripravljanjem novega proračuna. Povodom tega so se v vseh ministrstvih takoj začele zadevne priprave.

Nizozemska usvojila Briandov načrt

Haag, 2. julija. AA. Nizozemska vlada je izročila francoskemu poslaniku odgovor, v katerem pristaja na Briandovo spomenico o federaciji evropskih držav. Nizozemska vlada pristavlja, da je ta zamisel mogoča samo, ako gospodarsko vprašanje ne bo več podrejeno političnemu problemu.

Trčenje dveh romunskih letal

Bukarešta, 2. julija. AA. Včeraj popoldne sta na vojaškem letališču v Galati trčili skupaj dve letali ko sta se spuščali na tla. Eno letalo je bilo tipa »Spac«, drugo letalo pa »Fotter«. Dva pilota sta bila hudo ranjena in so ju neutegoma prepepeljali v bolnico. Letali sta se popolnoma razbili.

Premestitve pri pošti

Beograd, 2. julija. I. »Službene Novine« prinašajo ukaze o naslednjih premetitvah: s tehničnega oddelka banske uprave v Banjaluki je bil premeščen tehniški svetnik Ciril Pire na tehnični oddelke banske uprave v Ljubljani. S pošte Maribor I. je bila prestavljena uradnica Frančiška Vrtačnik v Litijo, iz Celja pa je bil premeščen v Soštanj poštni uradnik Jarh Pavel. Katastrski pomožni geometer Ivan Kalin pa je bil premeščen na lašno prošnjo in brez povrnitve potnih in selilnih stroškov s katastrske uprave v Novem mestu h katastrski upravi v Ljubljani.

Stalin stopnjuje svoj radikalizem

Pod največjimi varnostnimi odredbami se vrši v Moskvi XVI. kongres komunistične stranke. Vse prostor okoli Velikega gledališča je armiran od vojske z nasajenimi bajoneti, delegati za kongres sam pa so bili tako skrbno in temeljito presegani, da bi bil čudež, če bi se le en opozicionalec izmuznil na kongres. Stalin se je torej za kongres dobro pripravil in da je bila varnost pred opozicijo tem popolnejša, je celo odložil kongres za deset dni, pa čeprav boljševiki kot mojstrski režiserji mase vedo, da vsako odlašanje pač zmanjša navdušenje mase. Pa boljševiki so že davno tega mnenja, da je teror popolno nadomestilo za navdušenje in zato skušajo s terorjem izsiliti celo — navdušenje.

Tu pa očitno boljševiški voditelji niso imeli uspeha, ker odkod potem opozicija, proti kateri so potrebni tako obsejni varnostni ukrepi. Da ta opozicija ne izhaja iz kapitalističnih in buržujskih vrst, je itak jasno, ker teh vrst več ni ali pa so poteptane v prah ko črv. Vsa opozicija proti Stalinu in njegovi vladi izhaja le iz najčistejših komunističnih vrst, od ljudi, ki trde o sebi, da so boljši boljševiki od Stalina, ker tudi boljše razumevajo Leninov nauk. Da Stalin teh ljudi ne more pridobiti, temveč da je nasprotno boj med njim in opozicijo vedno večji, dokazuje, da je nastal v komunističnih vrstah idejni razkol, ki ga more Stalin prebroditi le s terorjem. Drugo vprašanje je seveda, če bo ta teror tudi dolgo držal, kajti proti patentiranemu boljševikom ni mogoče nastopati tako ko proti kapitalistom. Trocki je skoraj razbil komunistično stranko, a poslan je bil le v eksil, dočim pa so mogli boljševiki klati kapitaliste po mili volji.

Ta razkol med komunisti je nad vse razumljiv, povzročila ga pa je različno nazoranje na rusko vas. Po mestih in fabrikah je šla socializacija še kolikor toliko gladko za ceno splošnega obubožavanja, na vas pa ni mogla prodrati niti za to ceno. Tu ni imela socializacija nobenega uspeha in vsi komiteti bjednote so propadli eden za drugim, dočim se kulaki veselili svojega življenja. Ta nemoč je grizla sovjetske voditelje, ki so spoznali, da propade tudi socializacija v mestih, če propade na vasi. S kolektivizacijo vasi je napravil Stalin generalni naskok na vas. Ali se bo ta posrečil?

Težava je namreč zlasti v tem, da hočejo sovjeti istočasno izvesti v petih letih popolno industrijalizacijo dežele. To pa je mogoče le, če sodeluje pri tem ves ruski narod, ker samo pri največjem naporu vsega naroda je ta načrt izvedljiv. Stalin pa baš pričinja generalni naskok na vas, na 25 milijonov kmetijskih gospodarstev. Vas naj omogoči izvedbo industrijalizacijskega načrta, Stalin pa naskakuje vas. — Spoznanje tega nemogočega nasprotja je rodilo desno opozicijo. Če se hoče pridobiti kmeta, treba mu iti nasproti, so trdili desničarji. In jasno je bilo, da so imeli prav in zato je celo Stalin nekaj odnehal. S tem pa je razveljavil levčarsko opozicijo, ki sega po svojih zarodkih že nazaj v čase NEP-a. Levčarska opozicija je bila bolj ortodoksna, desničarska pa bolj oportunistična in manj udarna od prve. Zato se je Stalin zbal levčarske in da bi ji prestregel veter iz jader, je sam zaplaval v največji radikalizem in na kongresu stranke nastopil za popolno izvedbo kolektivizacije. Boj do skrajnosti je torej geslo Stalina.

S terorjem misli Stalin, da bo ta boj tudi izvedel. Vse pa kaže, da je njegov režim napačen. Predvsem ni sovjetski upravni aparat na tej višini, da bi se vsaka odredba sovjetov tudi res izvršila. Nasprotno se navadno dogaja to, da je vladni dekret, predno pride na vas, že tako spremenjen, da ni originalu niti najmanje podoban. To se je videlo pri odredbah kolektivizacije vasi, ko so mestoma vaški sovjeti ukrenili baš nasprotno od tega, kar jim je bilo zaukazano. Nadalje je teh 25 milijonov kmetijskih gospodarstev s svojimi najmanj 120 milijoni ljudi tako ogromna masa, da pred njo obnemore vsak kontrolni aparat. Zlasti pa v Rusiji, ko se je ruski kmet tekom državljanske vojne tako temeljito naučil, da vsako vladno odredbo preuredi po svoje. To se je sedaj jasno pokazalo. Malo bolj ostro so prijeli vas in takoj je bilo po vsej Rusiji pomajkanje mesa. In ker ni bilo zadosti živine, je obstal na potu les, ki so ga hoteli sovjeti prodati v tujino, da dobe denar za industrijalizacijo. En neuspeh rodi drugega,

Anglija priznala nedvisnost Iraka V petih letih zapustijo čete deželo

London, 2. julija. AA. Danes je bila podpisana v Bagdadu med Irakom in Anglijo zvezna in prijateljska pogodba, ki stopi v veljavo, kakor hitro bo Irak sprejel v Društvo narodov.

Vsebinsko pogodbe bodo v kratkem objavili. Vključbu temu so znane najvažnejše točke omenjene pogodbe, ki priznava popolno suverenost Iraka in njega pravico, da sam skrbi za notranji red in zunanjo obrambo.

Angleška vlada pravi nadalje v pogodbi, da bo mandatarna odgovornost Anglije z ozirom na Irak avtomatično prenehala, kakor hitro bo stopila pogodba v veljavo. Tekom petih let po uveljavljanju pogodbe bo umaknila Anglija iz Iraka vse svoje čete. Irak bo dal Angliji v najem tri letalske baze zapadno Evfrata in Sat el Araba, ki jih bodo stražile na stroške angleške vlade iraške bojne sil. Po 20 letih bosta visoki pogodbeni stranki stopili v pogajanja za sklenitev nove pogodbe za vzdrževanje

imperijalnih prometnih zvez. V primeru nesporazuma bo odločalo o tem vprašanju Društvo narodov. Nova pogodba bo veljala 25 let. Obe visoki pogodbeni stranki bosta zastopani na dvorih potom svojih diplomatskih zastopnikov, kakor je običajno med neodvisnimi državami.

Angleški kolonialni mandat za Irak poteče leta 1932.

Visoki komisar za Irak sir Francis Humphris je čestital Nuriju paši k srečno zaključenim pogajanjem.

»Times« naglašajo, da bo nova pogodba zadovoljila iraške civilne politike. Iraška vlada je v tej pogodbi priznala Angliji pravico, da vzdržuje angleško zračno progo v Indiji, ki je zelo važna za imperijalne komunikacije. Irak je dal Angliji v najem tri letališča na takem kraju, da ne bodo žalila čustva najobčutljivejših bagdadskih meščanov.

Amerika in evropski protesti proti carinam

New York, 2. julija. n. »New-York Times« prinaša senzacionalno vest, da je tajnik državne zakladnice Mills odpotoval v Pariz, da se tam pouči o vtisih, ki jih je napravil v Franciji in v ostalih evropskih državah novi ameriški carinski tarif. Kakor poročajo listi, je ta tarif izzval tudi v samih ameriških gospodarskih krogih veliko nezadovoljstvo.

Grof Volpi v Budimpešti

Budimpešta, 2. julija. d. Nekdanji italijanski finančni minister grof Volpi je danes prispel v Budimpešto, in sicer baje v posebni misiji.

Vladna kriza v Finski

Helsingfors, 2. julija. d. Vlada je včeraj sklenila, da odstopi. Sledila ji bo najbrže koncentrična vlada z nekdanjim ministrskim predsednikom, ravnateljem državne banke Poasikijem na čelu.

Množica napadla ministrskega predsednika

Pariz, 2. julija. AA. Iz Kaira poročajo: Ko je vlak s katerim se je vozil bivši predsednik egiptске vlade Nahad paša, postal na železniški postaji v Belbeiu, je drhal pod vodstvom narodnega poslanca egiptске nacionalistične stranke vdrla na postajo in povzročila spopad. Ranjenih je bilo več častnikov, vojakov in uradnikov. Redarstvo je moralo streljati. Dva izgrednika sta bila ubita.

Smrt admirala Njegovana

Zagreb, 2. julija. k. i. t. m. je v vojaški bolnici v Zagrebu umrl bivši poveljnik celokupne avstrijsko-madžarske mornarice admiral Maksimilijan Njegovan, star 72 let.

Mati in hči obsojeni na smrt

Sofija, 2. julija. AA. Mati in hči Stojna in Malina Stinjeva sta bili danes opodlene obsojeni na smrt zaradi umora Lulčeve.

Trije novi zakoni

Beograd, 2. julija. I. »Službene Novine«, ki bodo jutri izšle, objavljajo zakon o konvenciji in statutu mednarodnega železniškega prometa. Konvencija je bila sklenjena v Zenevi 9. decembra 1923. Sprejelo jo je 29 držav. Statut določa poslovanje mednarodnih prog ter mere, ki se imajo podvzeti z namenom, da se uredi mednarodni železniški promet, nadalje skupno uporabljanje železniških sredstev in tehničnih edinic. V tej konvenciji so tudi odrejeni odnosi v železniški službi, potniški in blagovni tarifi, finančni dogovori med upravami in odnosi železniških uprav glede vprašanj, ki zadevajo splošni mednarodni promet.

»Službene Novine« objavljajo zakon o konvenciji glede nosilnosti ladij, ki vršijo obrežni promet. Ta konvencija je bila sklenjena v Parizu 27. decembra leta 1925 ter jo je podpisalo 18 evropskih držav.

»Službene Novine« objavljajo tudi zakon o konvenciji in statutu glede svobode transportov in glede priznavanja pravice do zastav državam, ki nimajo morskobale. Ta konvencija je bila podpisana v Bratislavi 20. aprila 1921. leta.

Turška demonstracija proti Briando vemu načrtu

Carigrad, 2. julija. n. Turški zunanji minister Fevlik Ružbi bej potuje ta mesec v Moskvo, da obnovi prijateljske odnose med Turčijo in Sovjetsko Rusijo. Njegovo potovanje naj bi bilo obnem demonstrativnega značaja, ker francoski zunanji minister Briand ni upošteval ne Turčije ne Rusije, ko je sklical panevropsko konferenco.

Oster nastop dr. Seipila proti socialistom

Dunaj, 2. julija. n. V Gmündnu je imel Seipel oster govor proti avstrijskim socialistnim demokratom. Naglašal je, da zapadna Evropa docela napačno sodi o avstrijskih socialistih. Avstrijski socialisti niso takšni, kakor socialisti v Nemčiji ali v Angliji. Med avstrijskimi socialisti in komunisti ni razlike in metode njihovih nastopov so povsem iste.

Vremenska napoved

Dunaj, 2. julija. d. Malo spremembe, krajevne nevihte.

Kreditna politika Narodne banke

Izčrpna pojasnila guvernerja Bajlonija o pritožbah o načinu razdeljevanja kreditov

Beograd, 1. julija. AA. Guverner Narodne banke kraljevine Jugoslavije g. Ignjat Bailoni je objavil sledeči komunik o delu Narodne banke:

Glavni upravni odbor Narodne banke je na svojih sejah takoj po letošnji skupščini delničarjev razpravljalo o vprašanju razdelitve kreditov po posameznih krajih naše države o priliki očitkov, ki so bili storjeni tako na skupščini kakor tudi preko javnosti v tem pogledu in ki se še delajo Narodni banki. Na teh sejah glavnega upravnega odbora je bilo ugotovljeno dejstvo, da je Narodna banka že od nekdaj odpravljala kredite po potrebah narodnega gospodarstva v posameznih krajih in glede na lokalne kreditne razmere v državi, vplivajoč s svojimi krediti, da se kreditne razmere normalno razvijajo v korist okrepitve narodnega gospodarstva. Vsi gospodje člani glavnega upravnega odbora na omenjenih sejah, zlasti pa gospodje člani izven Beograda, so bili soglasni v tem, da glede razdelitve kreditov ni moči Narodni banki ničesar očitati in da je bila razdelitev kreditov neoporečna.

Da se zavrne tudi najmanjši neugodni vtis, nastal po neupravičenih očitkih, se čutim priporočam, da kot edini uradni predstavnik Narodne banke dam neka pojasnila, ki bodo doprinesla k temu, da si bo lahko vsakdo ustvaril točno sodbo o vprašanju razdelitve kreditov Narodne banke.

Številke, ki jih banka objavlja v svojih letnih izveštjih, so dokaz njene iskrenosti in odkritosti v delu. Baš s temi številkami, odnosno z večjim operiranjem s temi številkami najbolj napadajo Narodno banko. Potrebna pa je živa topla beseda, da objasni te hladne številke. Narodna banka ni mogla z zaprtimi očmi preiti dejstev, ki so jih ustvarjale vojne razmere, različen način življenja, delo in gospodarstvo desetletja in stoletja, nego je morala upoštevati ta dejstva in jih s pametjo vplesti v novo skupno gospodarsko življenje.

Za oceno prejšnje kreditne politike banke sta bistvenega pomena ta dva momenta: 1.) potreba po kreditu v posameznih krajih in 2.) možnost

dobiti potrebne kredite od denarnih zavodov. V tem pogledu smo imeli dve popolnoma med seboj ločeni sferi.

1.) V ožji Srbiji se je s krepljenjem gospodarskega življenja občutila potreba po večjih kreditih po osvobodilnih vojnah leta 1876. in 1878. V tistem času so se denarni zavodi v Srbiji šele začeli ustanovljati ter jih je bilo vsega skupaj le malo z glavnico do 100.000 Din. Ljudje še niso bili razumeli pomena varčevanja in vlog doma ni bilo. Potreba po ustanovi, ki naj bi ustvarila večja denarna sredstva in jih dala na razpolago trgovini in delavnosti, je pripravila do ustanovitve Narodne banke. Šele ona je mogla zadovoljiti upravičeno zahtevanje kredita vsakega gospodarstvenika, ki je to s svojim delom in materialnim stanjem ter z značajem zaslužil. Koristno delo Narodne banke se je lepo razvijalo in rezultat tega dela kažejo leta 1913. te-le številke: odobrenih kreditov v iznosu 49.743.000 Din odnosno današnjih 547.170.000 Din, razdeljenih na 1181 tvrdk. To višino kreditov je domala v celoti uživala predkumanovska Srbija, na južno Srbijo, kjer gospodarsko življenje še ni bilo konsolidirano, pa je prišlo samo 80.000 Din. Tako delo Narodne banke je močno vplivalo na razvoj gospodarstva v deželi in ji priborilo v državi veliko priznanje. Leta 1929. odobreni krediti za predkumanovsko in južno Srbijo skupaj so znesli 639.300.000 Din, kar predstavlja neznatno povečanje nasproti predvojni višini kakih 90 milijonov Din, dejansko pa to niti ni povečanje, če upoštevamo razširitev delokroga tudi na južno Srbijo.

Po vojni je v krajih južne Srbije začelo vstajati novo bujno narodno gospodarstvo v rokah mladih, marljivih, požrtvovalnih in vztrajnih domoljubov in njihovih bratov iz južnih in vzhodnih krajev starih meja. Ali je Narodna banka mogla voditi drugo kreditno politiko od one, ki ji je v prejšnjih časih dala za gospodarstvo nepregledne koristi? Čakati na sredstva od vojne izčrpanih bank v starih mejah in vire bank novih krajev bi pomenilo zgrehiti najvažnejši trenutek za ustvaritev novega gospodarstva, tega pa Narodna banka ni mogla storiti. Narodni banki je bila nova dolžnost, priteči na pomoč temu novemu gospodarstvu in ona je z najboljšo voljo in s kreditom obilno oskrbovala vse kraje Južne Srbije. To delo je ustvarilo pomemben preporod tuje trgovine in gospodarstva v domače, narodno.

Veliko vprašanje je, ali bi se novo gospodarstvo Južne Srbije moglo imenovati v polnem pomenu besede naše, narodno, da ni bilo novega naraščanja in kreditne politike Narodne banke.

2.) V takozvanih prečanskih krajih vsakdo ve, da kredite in gospodarske prilike niso bile niti od daleč tako nepovoljne, kakor v Srbiji, da o vojnih posledicah niti ne govorim. Znano je, da datira v Sloveniji ustanavljanje denarnih zavodov tja v leto 1820., na Hrvaškem in v Slavoniji pa 1846. V dobi ustanavljanja denarnih zavodov v Srbiji je v omenjenih krajih delovalo za pospeševanje varčevanja in gospodarstvo podpiralo s krediti več kot 30 denarnih zavodov. Gospodarstvo teh krajev je razen tega

bolj in bolj dobivalo tudi tujega kapitala v obliki udeležbe v podjetjih in preko posebej ustanovljenih tujih zavodov ali zavodov s pretežno tujim kapitalom. Zato je tudi bilo glede kreditov skoro popolnoma oskrbljeno. Toda danes se ti kraji manj okoristujejo s kreditom emisijske ustanove nego pred vojno, a ne po krivdi Narodne banke, nego v glavnem zato, ker se več kreditov ne zahteva. To pa jasno kaže, da tem krajem ni bilo potrebno več kreditov Narodne banke, ker jih je gospodarstvo imelo na razpolago v izobilju pri svojih močnih lokalnih bankah, česar na žalost o srbijanskih krajih ne moremo trditi. Posebno važno pa je poudariti še en moment.

V krajih Srbije in Južne Srbije zelo cenijo podjetja kredite pri Narodni banki in jih zato, če le morejo izpolniti pogoje, zahtevajo. S tem si namreč dvigne ugled in poceni svoj skupni kredit. Ker pa je ta kredit omejen in v nobenem primeru ne zadošča za celokupne kreditne potrebe, se mora podjetje za ostale potrebne kredite obračati na druge denarne zavode. S cenenim kreditom pri Narodni banki podjetje ublažuje znatno dražji kredit pri drugih bankah. V drugih krajih se podjetja le redko poslužujejo kredita pri več bankah. Skoro vsako podjetje ima svojo banko, ki ga v vseh poslih finansira, ker je tu kredit znatno cenejši nego v Srbiji, ga stane ta kredit tudi brez kreditov Narodne banke povprečno toliko kot skupni kredit podjetij v Srbiji. Ker pa zahteva financiranje gotovo vezanost za vse posle, zato podjetje ni tako prosto pri najemanju kreditov od Narodne banke kakor v Srbiji. Če pa prosilec kredita izpolni pogoje pri Narodni banki, potem je brez dvoma preskrbljen s cenejšim kreditom kakor odgovarjaajoče podjetje v Srbiji.

Pritožbe so potemtakem neutemeljene, kajti ena prvih nalog Narodne banke je v tem, da izjednačuje kreditne pogoje gospodarskega dela v vseh krajih države, kjer, žal, obstojajo še prevelike kreditne neenakomernosti.

Narodna banka kraljevine Jugoslavije je ravnala torej po svojih tradicijah in stavila zahtevane kredite vsem na razpolago.

Zavod je vedno pokazal najboljšo voljo, da podpre s svojim kreditom tako velike banke in podjetja, kakor tudi srednja in naposled tudi mala, ki so prav tako važna za gospodarstvo. Podeljevala jim je kredite in je bila vedno pripravljena, da jih podpre direktno ali indirektno, kajpak vedno v mejah svojih možnosti. Tako bo ravnala tudi v bodoče, vedno pripravljena, da prilagodi svoje delo novim upravičenim željam in potrebam. Zato išče stikov in sporazuma, želi, da prenehajo nesporazumi ter da zavlada dober in koristen red in da deluje za vse brez razlike po potrebi in možnosti. Ako pazljivo in nepristrano proučimo delo Narodne banke, vidimo, da gre po tej poti ravno. To izpričuje moja izjava, kakor tudi izjava sedanjega podguvernerja Miroslava Kulmerja na skupščini dne 10. marca 1929. nadalje v začetku omenjene izjave o tej stvari vseh članov glavnega upravnega odbora Narodne banke.

Beograd, 1. julija 1930.

I. Bailoni.